

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

ZEYTİNLİ/TÜRKİYE
(Başvuru no. 42952/04)

KARAR

STRAZBURG

26 Ocak 2010

İşbu karar AIHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USULİ İŞLEMLER

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan davanın (no. 42952/04) nedeni T.C. vatandaşı Murat Zeytinli'nin ("başvuran"), 24 Eylül 2004 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("AİHS") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından Ç. Yüksel tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVA KOŞULLARI

Başvuran 1965 doğumludur ve İstanbul'da yaşamaktadır.

2 Haziran 1998'de başvuran, İstanbul İdare Mahkemesi önünde İstanbul Menkul Kıymetler Borsası ("İMKB") aleyhinde tazminat davası açmıştır. Ulusal mahkemelerin daha önce, başvuranın İMKB tarafından istihdam edilmesi gerektiğini tespit ettikleri, Kasım 1990 ve 16 Aralık 1996 tarihleri arasındaki süre için 47,000,000,000 Türk Lirası maddi tazminat ve 5,000,000,000 Türk Lirası manevi tazminat talep etmiştir.

18 Temmuz 1998'de İMKB, İstanbul İdare Mahkemesi'nin yargılama yetkisine itiraz etmiş ancak başarılı olamamıştır. 8 Şubat 1999'da İMKB itirazını yinelemiş ve konunun, Uyuşmazlık Mahkemesi'ne havale edilmesini talep etmiştir. 7 Temmuz 1999'da Yargıtay, İMKB'nin kamu tüzel kişiliği niteliğini doğrulamış ve konunun, idare mahkemelerinin yargı yetkisinde bulunduğuna karar vermiştir.

30 Kasım 2001'de İstanbul İdare Mahkemesi, başvuranın manevi tazminat talebini reddetmiş ve kendisine, borcun başladığı tarihten ödeme gününe kadar geçen sürede işleyen gecikme faizi ile birlikte 3,117,228,526¹ Türk Lirası maddi tazminat ödenmesine karar vermiştir. Her iki taraf da itiraz etmiştir.

11 Mayıs 2005'te İMKB başvurana 17,275,000,000² Türk Lirası ödemiştir.

24 Mayıs 2005'te Yargıtay kararı onamıştır. 9 Eylül 2005'te başvuran kararın düzeltilmesini talep etmiştir. 10 Aralık 2007'de Yargıtay, başvuranın talebini reddetmiştir. Bu durum, 7 Şubat 2008'de başvurana tebliğ edilmiştir.

HUKUK

Başvuran, idari yargılama süresinin AİHS'nin 6. maddesinin ihlaline neden olacak şekilde makul süreyi aştığını iddia etmiştir. Ayrıca, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca, İstanbul İdare Mahkemesi'nin ödenmesine karar verdiği tazminata uygulanan gecikme faizinin yeterli olmadığını ileri sürmüştür. Hükümet, davanın karmaşık olduğunu ve yetkili makamlara atfedilen yargılamada gecikmenin sözkonusu olmadığını kaydetmiştir. Hükümet, ayrıca başvurana ödenen tazminat miktarının, uğradığı zararı yeterince telafi ettiğini kaydetmiştir.

¹ Yaklaşık 2,361 Euro.

² Yaklaşık 9,777 Euro.

AİHM, sözkonusu şikayetlerin AİHS'nin 35/3 maddesi bağlamında dayanaktan yoksun olmadığını kaydetmiştir. Ayrıca, kabuledilemez oldukları sonuca varmak için gerekçe bulunmamaktadır. Bu nedenle, kabuledilebilir oldukları sonucuna varılmalıdır.

AİHM, başvuranın AİHS'nin 6. maddesi bağlamındaki şikayeti hususunda, sözkonusu sürenin 2 Temmuz 1998'de başlayıp 10 Aralık 2007'de sona erdiğini gözlemlemiştir. Sonuç olarak dava, üç aşamalı yargılamada dokuz yıl beş ay sürmüştür.

AİHM, yargılama süresinin, dava koşulları ışığında ve davanın karmaşıklığı, başvuranın ve ilgili makamların tutumları ve başvuran için uyumsuzluk durumunda neyin risk teşkil ettiği gibi kriterler göz önüne alınarak değerlendirilmesi gerektiğini yinelemektedir (bkz., diğer hususlar meyanında, *Frydlender/Fransa* [BD], no. 30979/96, 43. paragraf, AİHM 2000-VII).

AİHM, Yargıtay önündeki müteakip yargılamanın, başarısız bir karar düzeltme işlemini de kapsayacak şekilde altı yıldan fazla sürmesine rağmen mevcut davada, delilleri toplayan ilk derece mahkemesinde yapılan yargılamanın, yargı yetkisine ilişkin bir soruna rağmen, yaklaşık üç yıl beş ay sürdüğünü gözlemlemiştir.

AİHM mevcut davadakine benzer konuların ortaya konduğu davalarda sıklıkla AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir (bkz. *Frydlender*). Sunulan delilleri inceleyen AİHM, Hükümet'in mevcut davada farklı bir sonuca varmasına yol açacak herhangi bir delil ya da iddia öne sürmediği kanısındadır. AİHM, mevcut davadaki yargılama süresinin aşırı olduğu ve "makul süre" gereğini karşılamadığı sonucuna varmıştır. Dolayısıyla, AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

AİHM, başvuranın 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi bağlamındaki şikayetleri hususunda, ulusal mahkemelerin borcun başladığı tarihten itibaren işlemeye başlayan yasal faiz ile birlikte tazminat ödenmesine karar vererek, geçmişe dönük olarak başvuranın "mülkiyet" hakkını tanıdığının taraflar arasında ihtilaflı olmadığını kaydeder (bkz. *Baş/Türkiye*, no. 49548/99, paragraflar 58, 59, 24 Haziran 2008). Tazminat 11 Mayıs 2005'te ödenmiştir. AİHM, Türkiye'de belli tarihlerdeki enflasyon oranlarının yüksekliği ile kıyasladıklarında başvuranların yasal faiz oranlarının yeterli olmadığından şikayetçi oldukları başvurularda 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna vardığını yineler (bkz. *Okçu/Türkiye*, no. 39515/03, 55. paragraf, 21 Temmuz 2009, *Aka/Türkiye*, 23 Eylül 1998, 48. paragraf, *Hüküm ve Karar Raporları* 1998-VI). 1990 ve 2005 yılları arasındaki ekonomik verileri, özellikle de 1990 ve 1997 yılları arasında enflasyon oranı %60 ila %96 arasındayken, uygulanan yasal faiz oranının %30 olduğunu göz önüne alan AİHM mevcut davada tazminat bedeline uygulanan yasal faiz oranları ve asıl enflasyon oranı arasındaki farkın, başvuranın mali kayba uğramasına yol açmış olması gerektiği sonucuna varmıştır. Sonuç olarak, başvuran kamu yararı talepleri ve mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengeyi bozan bir yükümlülük üstlenmek durumunda kalmıştır. Dolayısıyla, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.

AİHS'nin 41. maddesi bağlamındaki adil tazmine ilişkin olarak AİHM, 300,000³ Türk Lirası⁴ (TRY) maddi tazminat, 100,000⁵ Türk Lirası manevi tazminat ve yargılama masraf ve

³ Yaklaşık 141,000 Euro.

⁴ 1 Ocak 2005'te, eski Türk Lirası'nın (TRL) yerine Türk Lirası (TRY) tedavüle girmiştir (TRY=TRL 1,000,000).

⁵ Yaklaşık 47,000 Euro.

giderleri için 20,728⁶ Türk Lirası talep etmiştir. Talebini desteklemek için makbuzlar ve avukatıyla yaptığı iki kontrat metni sunmuştur. Hükümet bu taleplere itiraz etmiştir.

Hakkaniyet temelinde değerlendirmede bulunan ve ulusal mahkemenin, 30 Kasım 2001’de gecikme faizine hükmetmesinin geriye dönük niteliğini göz önüne alan AİHM, başvurana 70,000 Euro maddi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

AİHM ayrıca tespit edilen ihlaller sonucunda başvuranın belirli miktarda manevi zarara uğradığı kanısındadır. AİHM başvurana bu başlık altında, hakkaniyet temelinde, 1,000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

AİHM, başvuranın yargılama masraf ve giderlerine ilişkin talebi hususunda, gerçekten ve gerekli olduğu için yapıldığı ve meblağının makul olduğu müddetçe başvuranın, yargılama masraf ve giderlerinin tazminine hak kazandığını yineler. Mevcut davada, sunulan belgeleri ve yukarıda kaydedilen kriterleri göz önüne alan AİHM, başvurana tüm başlıklar altındaki yargılama masraf ve giderlerini kapsayacak şekilde 1,000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

AİHM, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankası’nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı orana yüzde üç puanlık bir ekleme yapılarak belirlenmesi gerektiği kanaatindedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM, OYBİRLİĞİ İLE

1. Başvurunun kalan kısmının *kabuledilebilir olduğuna* ;

2. AİHS’nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;

3.1 No’lu Protokol’ün 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;

4. (a) AİHS’nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası’na çevrilmek üzere Sorumlu Devlet tarafından başvuranlara, aşağıda kaydedilen meblağların *ödenmesine*;

(i) Maddi tazminat 70,000 Euro (yetmiş bin Euro) ve uygulanabilecek her tür vergi;

(ii) Manevi tazminat olarak 1,000 Euro (bin Euro) ve uygulanabilecek her tür vergi;

(ii)Yargılama masraf ve giderleri için 1,000 Euro (bin Euro) ve uygulanabilecek her tür vergi;

(b)Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası’nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;

5. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine*;

KARAR VERMİŞTİR.

⁶ Yaklaşık 9,758 Euro.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İÇtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 26 Ocak 2010 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Sally Dollé
Zabıt Katibi

Françoise Tulkens
Başkan